

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СЛОВОТВІР І ТЕКСТ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Словотвір і текст»
Викладач (-і)	Грещук Василь Васильович
Контактний телефон викладача	+380991605330
Е-mail викладача	vasyl.greshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Функціональний підхід до мовних явищ, посилення уваги до міждисциплінарних проблем зумовили актуалізацію низки проблем, які в рамках структурно-системного аналізу не могли бути поставлені або не отримували задовільного розв'язання. Однією з таких є співвідношення, взаємозв'язки і взаємозумовленості тексту і лексичної деривації. Проблематика «текст і словотвір» постала в результаті зіткнення, пересікання, взаємодії різних розділів сучасної науки про мову, позначеної функціоналізмом, комунікативним аспектом бачення свого об'єкта. З одного боку, текстознавство, еволюціонізуючи в окресленні й визначенні предмета дослідження, трактує текст як «об'єднану смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність». Правила породження й функціонування одиниць тексту, як і тексту в цілому, забезпечуються різними формально-семантичними категоріями. Аналізуючи їх, правомірно з'ясувати можливості і значення словотворчих засобів у конструюванні й сприйманні тексту і його одиниць – висловлювань. Пропонований курс ознайомлює магістрантів із можливостями словотворчих одиниць усіх рівнів (від елементарних до комплексних) у процесах породження і структурування тексту.</p> <p>Вивчення проблеми «словотвір і текст» поглибить теоретичну і практичну підготовку магістрантів у ділянці як текстознавства, так і дериватології, сформує у них низку інтегральних, загальних та фахових компетентностей, необхідних у науково-дослідній, навчально-методичній та практичній діяльності філолога-україніста.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу – з'ясувати можливості та значення словотвірних засобів у конструюванні й сприйманні тексту і його одиниць-висловлювань. Поглибити знання магістрантів у ділянці текстоорієнтованих потенцій словотвірних одиниць і категорій.</p> <p>Основні цілі вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – встановити основні категорії тексту та засоби їх реалізації; – окреслити текстоорієнтовані функції елементарних словотвірних одиниць; – визначити потенції похідного слова в процесах породження тексту; – охарактеризувати текстотворчі функції комплексних одиниць словотвору; – з'ясувати особливості творення конотативного компонента семантики тексту. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
11. Здатність до проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.
4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
12. Уміння обґрунтовувати і представляти результати літературознавчих і мовознавчих досліджень із української мови та літератури, вводити їх у світовий науковий простір.

Програмні результати навчання:

3. Застосовувати сучасні методи і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.
7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.
9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.
11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.
12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.
13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного та літературного матеріалу.
17. Планувати, організувати, здійснювати і презентувати дослідження та / або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.
20. Втілювати у професійній діяльності набуті знання про розвиток української мови та літератури в рідному краї – Галичині.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18 год
Практичні заняття	12 год
Самостійна робота	60 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Перший	035 Філологія	Другий	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

№	Тема	Форма заняття, год	Результати навчання	Завдання
1	Категорії тексту з погляду їх реалізації словотвірними засобами. 1.Поняття тексту в сучасній	лекція – 2 год	– знати інтерпретацію тексту в сучасній лінгвістиці; головні ознаки тексту; характеристику	опрацюва- ти відповідні наукові

	лінгвістиці. 2. Головні ознаки тексту. 3. Зв'язність тексту. Когезія. 4. Прогресія тексту. 5. Цілісність тексту. Когерентність. 6. Суб'єктивна модальність тексту.		категорій зв'язності тексту, когезії, когерентності.	джерела.
2	Елементарні словотвірні одиниці у структуруванні тексту. 1. Лексикалізація словотворчих афіксів. 2. Текстоорієнтована актуалізація дериваційних морфем. 3. Текстозумовлена актуалізація твірних основ композитів. 4. Текстотворчі функції актуалізованих морфем.	лекція – 2 год	– знати текстотворчі функції; – уміти визначати елементарні словотвірні одиниці у структуруванні тексту.	опрацювати відповідні наукові джерела.
3	Похідні слова в текстотворенні. 1. Деривати як текстові номінації. 2. Семантична компресія похідних слів у тексті. 3. Текстотворчі функції синтаксичних дериватів.	лекція – 2 год	– уміти встановлювати текстолінгвістичні потенції похідних слів як основних одиниць словотвору.	опрацювати відповідні наукові джерела.
4	Текстотвірні функції словотворчої пари «твірне – похідне». 1. Словотвірна пара «твірне – похідне» в реалізації анафоричних та катафоричних зв'язків у тексті. 2. Словотвірна крос-референція в тексті. 3. Словотвірна пара «твірне – похідне» як засіб реалізації комунікативної перспективи в тексті, зміни темо-рематичних ланцюжків.	лекція – 2 год	– уміти встановлювати словотвірну пару «твірне-похідне» як засіб реалізації комунікативної перспективи в тексті.	опрацювати відповідні наукові джерела.
5	Текстотворча функція словотвірного типу і словотвірної категорії . 1. Парадигматична природа словотвірного типу і словотвірної категорії і синтагматична природа тексту: чи можлива їх взаємодія? 2. Можливості дериватів	лекція – 2 год	– уміти встановлювати текстотворчу функцію словотвірного типу і словотвірної категорії.	опрацювати відповідні наукові джерела.

	<p>одного словотвірного типу в реалізації когезії тексту.</p> <p>3. Похідні одного словотвірного типу в формуванні суб'єктивної текстової модальності.</p> <p>4. Текстоорієнтовані функції словотвірної категорії</p>			
6	<p>Текстотворча функція словотвірного гнізда і словотвірної парадигми ...</p> <p>1. Конструктивна роль словотвірного гнізда в організації тексту.</p> <p>2. Компоненти словотвірного гнізда в реалізації когезії тексту.</p> <p>3. Словотвірне гніздо як засіб формування когерентності тексту.</p> <p>4. Текстотворчі функції словотвірної парадигми.</p>	лекція – 2 год	– уміти визначати основні компоненти словотвірного гнізда в реалізації когезії тексту.	опрацювати відповідні наукові джерела.
7	<p>Системний спосіб творення конотативного компонента семантики тексту.</p> <p>1. Деривати з суфіксами суб'єктивної оцінки у творенні суб'єктивної модальності тексту.</p> <p>2. Іменникові деривати у формуванні конотативного компонента семантики.</p> <p>3. Текстоорієнтовані функції прикметникових та прислівникових дериватів з суфіксами суб'єктивної оцінки.</p> <p>4. Комплексне використання різночастининомовних дериватів із суфіксами суб'єктивної оцінки в експресивізації тексту.</p>	лекція – 2 год	– уміти з'ясувати комплексне використання різночастининомовних дериватів із суфіксами суб'єктивної оцінки в експресивізації тексту.	опрацювати відповідні наукові джерела.
8	<p>Оказіональний словотвір в експресивізації тексту.</p> <p>1. Сутність оказіональності у словотворі.</p> <p>2. Типологія оказіональних дериватів.</p> <p>3. Словотвірні оказіоналізми у формуванні конотативного компонента тематики тексту.</p>	лекція – 2 год	– уміти встановлювати роль словотвірних оказіоналізмів у формуванні конотативного компонента тематики тексту.	опрацювати відповідні наукові джерела.

9	<p>Функціонування словотвірних одиниць і суб'єктивна модальність.</p> <p>1. Специфічне текстове використання дериваційних одиниць як засіб експресивізації тексту.</p> <p>2. Текстове використання виокремлених словотвірних формантів із структури слова для створення необхідної конотації.</p> <p>3. Використання чинника словотвірної мотивації для формування конотативного компонента текстової семантики.</p> <p>4. Деривати із протилежними за значенням словотвірними формантами як засіб експресивізації тексту.</p> <p>5. Текстозумовлена словотвірна паронімія.</p> <p>6. Інші види текстозумовленого використання словотвірних одиниць.</p>	лекція – 2 год	– уміти характеризувати словотвірні засоби формування суб'єктивної модальності тексту.	опрацювати відповідні наукові джерела.
---	---	----------------	--	--

Практичні заняття

1	<p>Основні категорії тексту, значущі з погляду реалізації їх словотвірними одиницями.</p> <p>1. Визначити значення терміна «лінгвістика тексту». Сформулюйте й обґрунтуйте предмет сучасної лінгвістики тексту.</p> <p>2. Зв'язність як одна з основних ознак тексту.</p> <p>3. Прогресія тексту.</p> <p>4. Цілісність і смислова єдність тексту.</p> <p>5. Практична робота з аналізу текстів з погляду визначення його основних ознак, значущих для реалізації їх словотвірними засобами.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати визначення терміна «лінгвістика тексту», характеристику понять «зв'язність», «прогресія тексту», «цілісність», «смислова єдність тексту»;</p> <p>– вміти аналізувати текст з погляду визначення його основних ознак, значущих для реалізації їх словотвірними засобами.</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.
		самостійна робота – 6 год		

2	<p>Елементарні дериваційні одиниці та похідні слова в текстотворенні.</p> <p>1. Виокремлення дериваційних морфем та частин композитів із структури слова в текстотворенні.</p> <p>2. Текстозумовлена актуалізація словотвірних морфем.</p> <p>3. Похідні слова як текстові номінації.</p> <p>4. Семантична конденсація дериватів і її роль у текстотворенні.</p> <p>5. Синтаксичні деривати у процесі породження тексту.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати елементарні дериваційні одиниці тексту та їхню характеристику.</p> <p>– вміти аналізувати тексти щодо виявлення текстотворчих функцій дериваційних морфем і похідних слів.</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.
	<p>6. Практична робота з аналізу текстів щодо виявлення текстотворчих функцій дериваційних морфем і похідних слів.</p>	самостійна робота – 6 год		
3	<p>Словотвірна пара «твірне-похідне» в процесі породження тексту.</p> <p>1. Словотвірна пара «твірне-похідне» в забезпеченні зв'язності тексту.</p> <p>2. Словотвірна пара «твірне-похідне» в реалізації кросреференції.</p> <p>3. Словотвірна пара «твірне-похідне» і комунікативна перспектива в тексті.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати роль словотвірної пари «твірне-похідне» для забезпечення зв'язності тексту.</p> <p>– уміти аналізувати тексти щодо використання словотвірної пари «твірне-похідне» в текстотворенні.</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.
	<p>4. Практична робота з аналізу текстів щодо використання словотвірної пари «твірне-похідне» в текстотворенні.</p>	самостійна робота – 6 год		
4	<p>Текстоорієнтовані потенції комплексних словотвірних одиниць.</p> <p>1. Парадигматичні комплексні словотвірні одиниці і текст.</p> <p>2. Словотвірний тип у текстотворенні.</p> <p>3. Текстозумовлені функції словотвірної категорії.</p> <p>4. Конструктивна роль словотвірного гнізда та словотвірної парадигми в породженні тексту.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати взаємозв'язок парадигматичних комплексних словотвірних одиниць і тексту; роль словотвірного типу у текстотворенні, роль словотвірного гнізда та словотвірної парадигми в породженні тексту.</p> <p>– вміти аналізувати тексти щодо використання дериватів комплексних словотвірних одиниць</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.

			(словотвірного типу, словотвірної категорії, словотвірного гнізда, словотвірної парадигми) і словотвірної категорії в текстотворчих функціях.	
	5. Практична робота з аналізу текстів щодо використання дериватів комплексних словотвірних одиниць (словотвірного типу, словотвірної категорії, словотвірного гнізда, словотвірної парадигми) і словотвірної категорії в текстотворчих функціях.	самостійна робота – 6 год		
5	<p>Узуальний та okazіональний прийоми творення конотативного компонента семантики тексту.</p> <p>1. Використання дериватів із суфіксами суб'єктивної оцінки для експресивізації тексту.</p> <p>2. Комплексне використання різночастиномовних похідних слів для формування конотативного компонента семантики тексту.</p> <p>3. Текстотвірні функції словотворчих okazіоналізмів.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати особливості використання дериватів із суфіксами суб'єктивної оцінки, різночастиномовних похідних слів та їх роль для експресивізації та формування конотативного компонента семантики тексту; текстотвірні функції словотворчих okazіоналізмів.</p> <p>– уміти аналізувати тексти щодо використання узуального та okazіонального прийомів формування суб'єктивної модальності тексту.</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.
	4. Практична робота з аналізу текстів щодо використання узуального та okazіонального прийомів формування суб'єктивної модальності тексту.	самостійна робота – 6 год		
6	<p>Функціонування словотвірних одиниць і суб'єктивна модальність тексту.</p> <p>1. Творення конотативного компонента семантики тексту шляхом специфічного використання дериваційних одиниць.</p> <p>2. Чинник словотвірної мотивації в текстотворенні.</p> <p>3. Деривати з контрарними, синонімічними, паронімічними за значенням дериваційними формантами як засіб формування конотативного компонента семантики тексту.</p>	практичне заняття – 2 год	<p>– знати особливості творення конотативного компонента семантики тексту шляхом специфічного використання дериваційних одиниць; використання дериватів з контрарними, синонімічними, паронімічними за значенням дериваційними формантами з метою формування конотативного компонента семантики тексту.</p> <p>– уміти аналізувати тексти щодо використання функціонального прийому формування суб'єктивної</p>	опрацювати відповідні наукові джерела.

	4. Практична робота з аналізу текстів щодо використання функціонального прийому формування суб'єктивної модальності тексту.	самостійна робота – 6 год	модальності тексту.	
Самостійна робота				
	Підготовка і захист залікової роботи на тему: “Текстотворчі функції словотвірних одиниць у” (тексти за вибором магістрів)	самостійна робота – 24 год		
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 25 балів. Під час виставлення допуску до заліку враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 25 балів), при виконанні контрольних робіт (КР-1 – максимум 25 балів; КР-2 – максимум 25 балів) та самостійної роботи (максимум 25 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.			
Вимоги до письмових робіт	КР-1 полягає у збиранні з художньої літератури словотвірних одиниць у текстотвірних функціях; оцінюється максимально 25 балами. КР-2 полягає у проходженні тестування на дистанційній платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/ ; оцінюється максимально 25 балами. Самостійна робота полягає в опрацюванні монографії В. Грещука, О. Грещук «Словотвір і текст» (Івано-Франківськ, 2022), оцінюється максимально 25 балами.			
Практичні заняття	Закріплення й повторення теоретичних питань із вивчених тем курсу. На практичних заняттях магістранти поглиблюють теоретичну і практичну підготовку в ділянці як текстознавства, так і дериватології, формують низку інтегральних, загальних та фахових компетентностей, необхідних у науково-дослідній, навчально-методичній та практичній діяльності.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до заліку є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Для визначення рейтингового підсумкового контролю до уваги взято присутність здобувача на всіх заняттях, його активність та успішність під час виконання практичних завдань, підготовки самостійної роботи, написання контрольної роботи; відсутність пропусків і запізнь на заняття; дотримання етики й культури поведінки на заняттях.			

Підсумковий контроль	Форма контролю: залік. Захист контрольної (максимум 25 балів) та самостійної роботи (максимум 25 балів) магістранта.
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://cutt.ly/2wJeFdvU>
За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://cutt.ly/5wJeN6TU>.

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна

1. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту: підручник. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2016. 314 с.

2. Грещук В., Грещук О. Словотвір і текст : монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника, 2022. 223 с.

3. Грещук О.Б. Словотвір у процесі породження тексту : дис. канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 1996. 142 с.

4. Грещук О.Б. Текстоорієнтовані функції словотвірних одиниць у романах Павла Загребельного “Диво”, “Смерть у Києві”, “Свпраксія”. *Актуальні питання українського словотвору*. Івано-Франківськ, 2002. С. 590-597.

5. Грещук О.Б. Текстотвірчі функції словотвірної пари “твірне-похідне”. *Мовознавство*, № 1, 1997. С. 48-54.

6. Грещук В. Виокремлення і лексикалізація словотвірчих формантів як текстотвірний засіб. *Історія та сучасний стан функціонування граматичної системи української мови: На пошанування академіка А.П. Гриценка з нагоди його 70-річчя*. Черкаси, 2006. С.33-41.

7. Грещук В. Словотвірні одиниці у текстотворенні малої прози Івана Франка. *Іван Франко: «Я єсть пролог...»: м-ли Міжнар. наук. конгресу до 160-річчя від дня народження Івана Франка*

(Львів, 22–24 вересня 2016 р.): у 2 т. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. Т. 2. С. 552–559.

8. Грещук В. Тексторієнтована актуалізація дериваційних морфем. Граматичні студії : зб. наук. праць. *Донецький національний університет імені Василя Стуса* / наук. ред. А.П. Загнітко. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Вип. 3. С.80-86.

9. Грещук В. Словотвір у текстотворенні. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 70. Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2019. С. 43-51.

10. Грещук В., Грещук О. Словотвір і художній текст. *Василь Стефаник – художник слова*. Івано-Франківськ : Плай, 1996. С. 108-114.

Додаткова

1. Чабаненко В. Основи мовної експресії. К.: Вища школа, 1984. 168 с.

2. Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Видавництво “Закарпаття”, 1999. 240 с.

Грещук Василь Васильович
доктор філологічних наук, професор